

249

MIKÓ JÁNOS

Individuális érdekvédelem magánjogunkban.
Szeged, 1949.,

Diss. A 175

Diss. A 175

249-1949 or Rebman László
Bírátloul feltérem dr. Rebman László
Dr. Rebman László előadó professzor
urakat.
Szeged, 1949 évi. 11. hó 17. n.
Rebman László
dékán.

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

INDIVIDUÁLIS ERDEKVÉDELEM MAGÁNJOGUNKBAN.

Írta:

Mikó János

Előzárson „jelen” mini-
mál.

Szeptember 1949 júli. 6

Rebman László

Előzárson „jelen” mini-
mál.
Dr. P. H. S. m. S.
Rebman László
m. elnök

Diss. A 175

FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE:

Balás P.E. Szerzői jog reformtörekvések, Bpest 1927. Csathy egyetemi könyvker. 52 oldal.

Alföldi D.: A magyar szerzői jog különös tekintettel a Curia gyakorlatára, Grill A. kiad. Bpest, 1936. 252 oldal.

Szalai E. A magyar szerzői jog Bpest. 1922.

Dócs Gy: Változó tárgyú kötelmek, Debreczen, 1930. Studium könyvkiad. 68. oldal.

1921. évi 54. t. c. / Szjt. szerző jogról szóló törvény. /

E.H., J.E., T.Ü.H.

V.J. Szerebrovskij: A szovjet polgári jog alapelvei. Bp. 1949. Jogtudományi Közlöny könyvtára. Tanulmányok a szovjet jog köréből.

1./ A SZERZŐI JOG MINT INDIVIDUUM.-VEDELEM ELMELETI
INDOKOLTSAGA.

Két nagy ellentétes bölcséleti és világnézeti irány: Az individualista és a kollektivista tarja szemlélni befolyás alatt a társadalmakat: az első a kérdésnek középpontjába az egyént helyezné,- s magát a közt annak alárendeli,- míg a másik ellentétben az elsővel nem az egyént, hanem a közt helyezi a kérdés középpontjába s az egyén jogait csak, mint a közösség egyik részére kiszugárzó jogokat hajlandó elismerni.

Érdekes, hogy korunkra a kollektivista /szocialista, etatista stb./ befolyások jellemzők, mégis éppen a szerzői joggal kapcsolatban,- lehetetlen az individualista szemlélet jelenlétét és fontosságát lebecsülni, mert hiszen ellenkező esetben ez a jogterület a maga egészében tételes

jogi terra incognita volna hazánk és^a külföld államok jogrend-
szerében .

Az e g y é n i s é g tulzott tisztelete,
amelyen alapul a szerzői jog kevéssé, vagy alaposabban tör-
ténő szabályozása, - a szélsőségesen individualista államokban,
mégsem tett szert túl nagy népszerűsége, amint B a l á s
ki is jelenti:

".....a szellemi szabadságnak sem a tul-
zott individualizmus , sem a másik véglet nem kedvez...."

/Balás.I.m.7.oldal./

Példának emliti fel a szerző az Egyesült Ál-
lamokat és a Szovjetuniót, - az elsőt, mint tulzottan indi-
vidualista, a másikat, mint teljesen kollektivistá államot, -
s ezek valóban nem helyeztek nagy súlyt ezen szellemi jog
szabályozására.

A szovjet polgári törvénykönyv például a szerzői jogot egyáltalában nem szabályozza. Így a szovjet szerzői jog legfontosabb forrása a Szovjetunió Végrehajtó Bizottsága és Népbiztosainak Tanácsa által 1928. május 16-án jóváhagyott, az egész államszövetségre kiterjedő törvény: "A szerzői jog alapja." Ennek a törvénynek alapján adták ki a szövetséges köztársaságok a maguk szerzői jogi törvényeit.

A szovjet szerzői jog következetesen keresztülviszi a személyi és társadalmi érdekek összeegyeztetésének elvét. Feladataul tűzi ki a szerző vagyoni és sze-

mélyi érdekeinek lehető legteljesebb védelmét, ezzel együtt azonban biztosítja azt, hogy az írói, tudományos és művészeti művek a dolgozók között a lehető legszélesebb körben elterjedjenek. Ez határozza meg a szerzőt megillető jogok korlátait. Így például a törvény kizárólagos jogot ad a szerzőnek műve közzétételére, továbbá arra is, hogy azt minden, a törvényben megengedett módon többszörösítse és terjessze stb. Ugyanakkor azonban a törvény több olyan esetet~~k~~ állapít meg, amikor a szovjet társadalom érdekében, a szerző által alkotott mű beleegyezése nélkül is felhasználható. Így pl. a mű

a szerző beleegyezése nélkül is lefordítható más nyelvre; ez a szabály a szovjet nemzetiségi politika keresztülvitelének egyik eszköze, ami azt a célt szolgálja, hogy a Szovjetunió baráti népei között a kulturális értékek kicserélhetők legyenek. A széles dolgozó tömegeknek a szociálista kultúrában bekapcsolását célozza az a szabály, amely szerint előadást, szónoklatot, zenei és más nyilvános helyen előadott műveket stb. rádión, a szerző beleegyezése nélkül is közvetíteni lehet.

Mindezekből kitűnőleg tehát megállapíthatjuk, hogy bár a szovjet jog védi a szerző szerzői jogát, de azt bizonyos korlátozások

mellett a köz érdekének rendeli alá.

Hazai jogunk minden időkben hódolt a szellem nagyságai előtt s jogrendszerünk féltő gonddal és kiterjesztőleg tette szabályozás tárgyává ezen jogterületet,- e g y e s e k -, pl. B a l á s szerint, tulságosan is nagy gonddal, t. i . olyan messze is kiterjedt a szabályozás, amely p d i g már a szellem körén k i v ü l áll.

Kissé ironikusan így fejezi ki B a l á s ezen terjeszkedő tendenciát:

".....a szerzői jog bűtökába akarja venni nemcsak az egész földkerekséget, hanem a szellem egész birodalmát s a gondolat legmegasabb csucsától - a tudományoktól -, az emberi találékonyság szerény virágáigmár pedig, a jognak nem lehet kizárólagos

feladata a legprimitívebb élet-
szükségletek védelmével foglalkozni....."

/ Id.m.6.oldal./

A szellem kifogyhatatlan leleményessége, amely újat tud létrehozni s szellemiekben ez mindig olyan örök emberi érték marad, amely érdemes a jog védelmére, s amely így, vagy amúgy, de minden állam rendjében elismerésre fog találni, mert ellenkező esetben nem fejlődés, hanem egy helyben maradás volna a sorsa a társadalmaknak.

A s z e l l e m birodalmáról van tehát

itt szó, bár, - amint látni fogjuk, tételes jogunk nem von éles különbséget és a materiális, de eredeti emberi alkotások védelmét is együttesen valósítja meg, noha külön tételes szabályozás is áll fenn, pl. a szabadalmi joggal kapcsolatosan.

Tehát a szerzői jog védelme nemcsak az írói művekre, hanem zeneművészeti, képzőművészeti/festészeti, szobrászati, építészeti, iparművészeti alkotásokra, műszaki és tudományos tervekre, ábrákra, fényképeszeti művekre is kiterjedt. Feltéve, persze valamennyiről, hogy kisebb-nagyobb e r e d e t i s é g , egyéni sajátosság

van bennük/ JHnl.XIII.94o/

Erre vonatkozólag,- bár még a régi: 1884.
évi XVI.t.c.-ben szabályozott szerzői jogunkkal kapcsola-
latosan,- jellemző meghatározást tartalmaz a Kuria 58.
sz.Elvi határozata:

" Az árjegyzék olyan bírói műnek, s a benne
foglalt ábrák olyan műszaki rajzoknak, melyekre.....
a jog védelme kiterjed, nem tekinthetők."

Tehát csupán a kimondottan k o m m e r c i -
á l i s jellegű individuum-alkotásokat rekeszti ki e-

me kuriai határozat a védelem köréből,- ami azonban a contrario azt jelenti, hogy pl. a képzőművészet, vagy iparművészet remekei is a védelem körébe tartoznak.

Műalkotásoknál nem annyira a "quid" mint inkább a "quomodo" forog szóban, tehát a m ó d o z á t a kiállítással kapcsolatban, az ábrázolás eredetisége és művészi hatása kifejezést használja a Jhr. XIII. 94o.

II. Fogalom meghatározás.

Mindenekelőtt meg kell határoznunk ezen leg-individualisztikusabb egyéni jognak a fogalmát.

Bár e tételes jog megtudná határozni a fogalmat, csupán a szerzői jog tárgyára terjeszkedik ki a szabályozásnál s ezért inkább az elméletre kell hivatkoznunk.

Alföldy az elméleti meghatározásnál nagy mértékben figyelembe veszi a Kuria által követett gyakorlatot, midőn leszögezi:

".....a Kuria álláspontja az, hogy szerzői jogi védelem tárgya csak oly mű lehet, mely megalkotójának önálló, e g y é n i s z e l l e m é n e k a t e r-

méke. Vagyis a szerzői jog védelem szempontjából csak azok a művek jöhetnek tekintetbe, amelyek alkotójuk egyéniségének bizonyos sajátosságát viselik magukon, s nyilvánvaló, hogy amennyiben a mű önálló, egyéni szellemi termék eredménye, - annyiban az bizonyos u j s z e r ű - s é g bélyegét is magán viseli....." / K.P.I.3581/1934. sz.határozat./

Ez azonban csak e g y i k arca a szerzői jog mibenlétének.

A másik oldala az, hogy nem csupán a legszemélyesebb e g y é n i jogról van itt szó, hanem u.n.

k i z á r ó l a g o s, azaz abszolút jogról, amelyet sokan " d o l o g i "-nak is tekintenek éppen ezért, mivel m i n d e n k i r e kiterjedő hatálya van.

Amint Almásy, de leginkább Balás is kifejti ezen jog természetét: az a legélesebb különállást mutatja a személyiségre tekintettel nem levő kötelmi joggal, amelyek amellettszaks r e l a t i v vonatkozásuk: inter partes hatnak.-

Egyébként idevonatkozólag hasonló megállapításokat tartalmaz A l f ö l d y id.műve is:

" A szerzői jognak . . . a kizárólagosságra való tekintettel dologi jogi jellege van, amelynél fogva a szerző ezt a jogát bárkivel szemben érvényesítheti, aki a művet jogosulatlanul többszörösíti, közléteszi, forgalombahelyezi, vagy általában őt szerzői jogában sérti." / Id.m.15. oldal./

Magában a t á g a b b értelemben vett szerzői jogban tulajdonképpen kétféle jog rejlik:

a./ Azok a jogok, amelyek a v a g y o n i jellegre vonatkoznak, tehát értékesítéssel, azaz ezen

jog forgalomképességével függenek össze, nevezhet-
nénk vagyoni, vagy értékjognak.

b./ S z e m é l y i s é g i jogok, ame-
lyek tulajdonképpen a s z o r o s a b b értelemben
vett személyiségi jogot jelentő szerzői jognak felel
meg, s amelyre vonatkozólag áll A l f ö l d y meg-
határozása:

" . . . van . . . joga rendelkezni a
tekintetben, hogy művészi neve feltüntettessék-e, to-
vábbá, hogy művén változtatások végezhetők-e." / Id.
m.19.oldal./

Érdekes, hogy az eredetiség nem csupán az alkotásban magában nyilvánulhat meg, hanem szerzői jogunk beéri kevesebbrel is: elegendő, ha olyan újszerű összeállításban szerepel valamely mű, amely eredetinek tünteti azt fel, tehát a másodlagos "eredetiség"-et is elfogadja.

Erre vonatkozólag a szerzői jogot magában foglaló, s jelenleg hatályos 1921. évi LIV.t.c.2.§-a a következőleg rendelkezik:

" Adalékokból, vagy több műből szerkesztett gyűjteményes műre, mint egységes egészre nézve a szer-

kesztő a gyűjteménybe felvett egyes művek, vagy adalékok szerzőjét megillető jogok sérelme nélkül - a szerzővel egyenlő védelemben részesül."

Kétségtelen, hogy eme összeállítások, compilatiók is feltüntethetnek bizonyos "eredetiséget", amelyet a törvényhozó védelemben kívánt részesíteni.

III./ Az érdekvédelem terjedelme.

Már az eddigiekből is láthatjuk, hogy az individuumot valóban nagy mérvű megbecsülésben részesíti jogunk, - s olyan tág szabályozási keretet ad, amelybe

belefér a legtávolabbi, individualis érdek-sérelem orvoslási lehetősége is.

Talán három csoportba lehet sorozni azokat a jogokat, amelyek a jogosultat megilletik:

- a./ Ami többszörözésére,
- b./ Annak közzétételére és
- c./ Forgalomba helyezésére vonatkozó jogok.

Ami a jogi terjedelmét illeti: kétséggel történeti fejlődéssel állunk szemben.

Balás szerint is:

" Kezdetben csak az utánnyomás ellen irányult a védelem _ s nem is a sajtó útján való közlés egyik legnevezetesebb tárgya a szerzői jognak." / Id.m.3.ol-dal./

Érdekes és jellemző ebből a szempontból, hogy épen a kereskedelmi törvény kezdett először gondolni a szerzői jogra, amidőn a kiadói ügyletet felvette és szabályozás tárgyává tette.

Kétségtelen, hogy e g y s é g e s és követke-zetes szabályozás ma is hiányzik tételen jogunkban,amint

szellemesen B a l á s is megállapítja, neámutatva arra, hogy az individualis érdek megsértése esetén igénybe vehető b ü n t e t ő j o g i orvoslás alig-alig talál elismerésre és bírói gyakorlatunknak sincsen tulajdonképpen nagy hajlandósága ezen ügyeket a k r i m i n a l i t á s szemüvegén át nézni.

Ami már most a többszörözést illeti: az történhetik bármilyen technikai eljárással s erre vonatkozott a már régóta ismert és írói műveken bevált kitétel: " Utánnyomás tilos." Ez természetes, mert hiszen az a szerző, aki ilyen módon, pl. a könyvkiadóvállalat akaratából, de az ő beleegyezése nélkül, anyagi hátrányt

szenved: méltán hivatkozhat az ő szerzői jogának kijátszására, éppen úgy, mint ahogyan kijátszására vezetne az, ha már e r e d e t i l e g több példányt állított volna elő a műből a kiadó, amelyekkel azonban az ő jogainak kijátszásával rendelkezik: azt értékesítve.

Erre vonatkozólag a szerzői jog bitorlásának a 6.§-ban talált esetei közül azonnal az első rendelkezik:

" 1. Még meg nem jelent, vagy közzé nem tett műnek a szerző bármelyezése nélkül történt többszörösítése, közzététele, vagy forgalomba hozatala, közzé-

tétel alatt értve itt a mű lényeges tartalmának nyilvános közlését is mindaddig, amíg a lényeges tartalom a szerző beleegyezésével közzétéve nincsen,- a többszörösítésre, közzétételre, vagy forgalombahelyezésre a kéziratnak, vagy másolatának birtokosa is csak a szerző beleegyezésével jogosult."

A többszörözések, abban az esetben, ha több szerző van / szerzőtársak/ akkor természetesen valamennyi engedélyével történhetnek, mert ellenkező esetben az a társ, akit meg nem kérseznek, jogsérelmet szenved s az ő érdekeit is figyelembe kellett ven-

nie az idevonatkozó 1.§. 2. bek.-nek.

Ami a k ö z z é t é t e l t illeti, az azt a célt szolgálja, hogy ezáltal mindenki tudomást szerezhessen arról, s itt is látjuk az annyira gyakori kötelmi és dologi jogok összefonódását jogunkban, amint erre D e z s ő is felhívja figyelmünket:

" A dologi jog urának is vannak kötelese-
ségei másokkal szemben, - és a kötelmi jog hitelező is számos esetben gyakorol - legalább is viszonylagos ural-
mat egy dolog fölött . . . vannak a jogrendszerben sta-
bil és mobil jogok, - az előbbieik közé sorakoznak a do-
log, az utóbbiak közé a kötelmi jogok." / Id.m.5. oldal./

Már említettük, hogy nem csupán a k i -
z á r ó l a g o s szellemi tulajdon részesül olta-
lomban: az ügyes és e r e d e t i összeállítás is
védelmet talált, amint erre B a l á s kifejezetten
utal:

" . . . már magában a felhasználásban,
az átdolgozásban stb. s a j á t o s e g y é n i szel-
lemi t e v é k e n y s é g nyilatkozik meg pl. va-
lamely regény átalakítása drámává, dráma feldolgozása
filmre stb." / Id.m. 67. oldal./

Az azután, hogy a többszörösítés, mint egyik
válfaa ezen joggal való visszaélésnek, egy példányban,

vagy annál több példányszámban történt: közömbös, a-
mint a jelen törvény kifejezi, annak a leszögezésével
is, hogy a közölt szöveg t e r j e d e l m e sem
bír jelentőséggel:

" Hogy a mű többszörösítése közzététele,
vagy forgalomba hozatala egészen, vagy részben tör-
tént-e, az a tilalom tekintetében különbséget nem tesz.

A jelen törvény alá eső többszörösítés-
nek tekintendő bármely eljárás útján akár egy, akár
több példányban előállított többszörösítés, ideértve

a kézi másolást is, kivéve nem üzletszerű használatra szánt, egyes példány ingyenes előállítását." / 5.§./

Ime kifejezetten a már jelzett wagnéri oldala, azaz az egyéni a n y a g i érdek fokozott védelme sajtó- illetve más termékekben, amelyet jelen érvényben levő tételes jogunk adott meg.

Igaz, hogy bár sok tekintetben újat hozott ezen törvény és korszerűnek is tekinthető a régi, 1884. évi 16.t.c.-ben lefektetett oltalommal szemben,- mégis, amint már jeleztük,- nem von éles határvonalat a büntetőjogi és magánjogi szerzői jog között, azaz nem veszi

észre a jelen cselekmények d e l i c t u a l i s oldalát és éppen ebben rejlik az egyoldalúsága és fogytékossága.

A másik hiba,- amint már szintén jeleztük,- az a tulajdonsága, hogy k i t e r j e s z t i a védelmet olyan, már szellemi alkotásoknak, vagy éppen eredeti műveknek alig tekinthető kompozíciókra is, amelyek pedig éppen a materialis jellegüknél fogva ezt meg nem érdemelnék.

Éppen ezért van némi indokoltsága B a l á s

azon vélekedésének, hogy ime, itt is a szellemi munka anyagi alárendelésével találkozunk: esetleg a műtechnikai előállítója / kiadó stb./ több hasznot húz más szellemi művéből, mint amennyit az a tudós, művész, stb. kap, aki nélkül a mű senki számára sem jelenhetett volna meg.

Erre céloz B a l á s :

" Illő, hogy az elméleti tudós, az ellenértékben részesüljön, ne csak, aki a közvetlen gazdasági alkalmazhatóságra rájött." / Id.m.15.oldal./

Ez ugyan talán még inkább áll a találmányokra és szabadalmakra, de végeredményben bizony elég

gyakran előfordult, hogy egy-egy tudományos, vagy szépirodalmi mű szerzője éppen csak tengette életét, s ugyanekkor kiadója meggazdagodott.

Joggal felmerül a kérdés, hogy mi lenne akkor, ha a jog teljesen figyelmen kívül hagyná eme individualis alkotás védelmet, természetesen, a gazdasági - lag erősebb fél kihasználná az alkotót és még rosszabb lenne a helyzet.

Végül a forgalombahelyezésről is kell szólni.

Erre vonatkozólag B a l á s magyará-

zatára utalhatunk:

"Forgalomba helyezés nemcsak a mű példányainak eladása, hanem a Kuria szerint a művet forgalomba helyezi az is, aki ennek példányát az üzletében eladás végett raktáron tartja, eladásra készen tartja."

P.I.4457/1928.P.I.2335/1929.sz.- "/" Id.m.17.oldal./

IV. Az Érdekvédelem alanyai.

Amint már jeleztem, megilleti a védelem mindazokat, akiknek bárminemű alkotói részvételük is van: a bírói gyakorlat szerint az u.n. i n t e r j u,

vagyis amidőn az ujságíró n e m eredeti véleményét,
hanem valamely közéleti nagyság stb. megnyilatkozását
közli le, azonban a dolog természeténél fogva, e r e -
d e t i formában: e mű is önálló és így tárgya a vé-
delemnek./ P.I.5767/1933.sz./

Ami a f o r d í t á s o k a t illeti:
ezeknek, valamint az átdolgozásoknak, alkalmazásoknak
/ adaptálás / az alkalmazó a szerzője, ha ezek mellett
az eredeti mű szerzőjének joga is épségben marad.

Ezért pl. a fordítás jogosulatlan közzé-
tétele sértheti egyszerre a fordítónak és az eredeti

mű szerzőjének jogát. pl. az átdolgozásra: " Don Quijote"
írta: Cervantes, az ifjúság számára átdolgozta Radó Antal
Az alkalmazásra: " Magyar nábob, " Regény Jókai Mértől.
Szinre alkalmazta Hevesi Sándor.

Valóban el lehet mondani:

" A szerzői jog a formát védi, a képzelet
művét, de . . . az elméleti embernek is van fantáziája."
/ Balás id.m. 15.oldal/

Itt meg kell említeni a szerzői jog á t -
r u h á z á s á t is.

A szerző jog forgalomképes: élők között, vagy
halál esetére korlátozottan, vagy korlátlanul átruházható.

Nem szabad azonban ezzel kapcsolatban elfelednünk, hogy a szerzői jog k e t t ő t jelent: személyiségi és vagyoni jogot és ezek között csak a vagyoni jogok származtathatók át, de mindörökre a szerzőnél maradnak meg a személyiséghez tartozó jogok, nevezetesen az a jog, amelynél fogva annak elismerését és feltűnését követelheti, hogy ő a mű szerzője és az a jog, hogy a műnek reá sérelmes megváltoztatása ellen tiltakozhatik.

E jogok érvényesítésére a szerző halála után, hacsak a szerző másként nem rendelkezett, a szer-

ző hozzátartozói vannak hivatva/ 934.E.H./

Az, akire a szerző a szerzői jogot átruházta és általában az, aki a művét megjelentetni jogosult / pl. a kiadó / a szerző beleegyezése nélkül a művön változtatást nem tehet, kivéve oly változtatásokat, amelyekről az élet felfogása szerint feltehető, hogy azokhoz a szerző hozzájárulását meg nem tagadja.

A változtatási tilalom megszegése a Sztj.6.§. 3. pontja szerint a szerzői jog bitorlásának tekintendő/ 935.E.R./

Ha és amennyiben részben, vagy egészben valakire hárul át a szerzői jog v a g y o n i részében,-

több alanya is lesz az érdekvédelemnek, ami fogalmilag egyáltalában nem kizárt.

Érdekes jogilag csupán az, hogy ezekre kiterjed egy generalis - jogvédelem, de viszont egymással szemben is védi őket a jog, mert azt, aki szerződés alapján feljogosítottanak tekinthetjük arra, hogy a szerzői jogot a n y a g i l a g kihasználja és értékesítse, nem tekinthetjük jogosítottanak arra, hogy meg-

változtatásokat eszközöljön a művön, ami egyébként a Sztj. 3.§. 3. bek.-ből is kikövetkeztethető a contrario:

" A szerző a szerzői jog átruházása esetében is végezhet a többszörösítés befejezéséig a művén olyan változtatásokat, amelyek nem sértik annak a jogos érdekét, akire a szerzői jogot átruházták. Ez a rendelkezés a mű újabb kiadásaira is áll."

Ennek ellenkezőjére, vagyis arra a tényállásra, hogy az újabb alanyi jog-birtokos nem volt feljogosítva a változtatásra: igen szemléltető jog-

esetet hoz fel A l f ö l d y :

" . . . a Kuria szerint jogszabály, hogy az, akire a szerző a szerzői jogot átruházta, s általában az, aki a művet megjelentetni jogosult, a szerző beleegyezése nélkül a művön változtatást nem végezhet...

A kiemelt jogszabály alapján a Kuria a P.I.4065/1929 sz. ítélettel eldöntött perben kimondta, hogy az alperesi r.t.-nak eljárás közege szerzői jog bitorlását követte el akkor, amikor a felperes dalkölteményének első mondatát: Holló lovam, lába nyomát két csendbiztos.. járja,- a felperes / szerző/ engedélye nélkül a gramo-

fonlemezve a következő változtatással vette fel:

" Fakó lovam lába nyomát két vicispán . . . járja."

/ Id.m.37.old./

Ami a már említett nyilvánosságra hozatali jogot illeti: több szerző esetén ezeket együttesen,- de nem " egyetemleg" illeti meg a közlés joga.

Itt nem kötelmi jogi egyetemlegességről van szó, u.i. nem bármelyik jogosult, hanem együttesen jogosultak, mint egy személy, tehát inkább az e s z m e i hányadhoz hasonló jogról van itt szó.

Erre vonatkozólag idézhetem A l f ö l d y
vélekedését:

" A szerzőnek erkölcsi, vagy jogi érdeke
fűződhet ahhoz, hogy műve az ő akarata ellenére nyil-
vánosságra ne hozassék. Ezért csak ő lehet jogosítva
művét, illetőleg annak tartalmát elsőnek közölni." Id.
m.46.olda./

Igy p.o. azon kitétel egy művön, hogy kéz-
irat gyanánt,- arra a szándékra utal, hogy a szerző
nem kívánja közforgalomba bocsátani a munkát.

A régi mű, vagy műnek alapján már jelzett

módon történt átdolgozást illetően: itt már nincsen szükség az eredeti szerző engedélyére: az eredeti mű alkotója - a feldolgozó.

Erre vonatkoztathatjuk A l f ö l d y megjegyzését:

" Ha . . . valamely mű bárminő felhatalmazással az u j e r e d e t i m ű jön létre, illetve valamely mű egyes elemeinek oly felhasználása történt, amely a felhasznált műtől lényegesen különböző, akkor az új mű többszörözéséhez, bárminemű értékesítéséhez már nem szükséges az eredeti mű szerzőjének beleegyezé-

se, s ily esetben az új mű értékesítése nem tekint-
hető bitorlásnak." / Id.m. 65. oldal./

Ezek után nézzük a jog á t r ű h á -
z á s a esetén a felek jog és érdekvédelmét.

V. A Jog átruházása.

Amint már kiemeltük a jog átruházása
esetén csupán annak m a t e r i á l i s megnyilván-
ulása pénzben kifejezendő érdek megy át másra, vagy
másokra, azonban továbbra is meg kell, hogy maradjon
az eredeti alkotónál az individualis / személyiségi /
jog.

Két nagy csoport különböztethető itt
meg:

a./ Élők közötti átruházás és

b./ Halál esetére vonatkozó jogátruházás.

Azt már láttuk, hogy az, aki megszerzi
pl. egy mű előadási, vagy megzenésítési / filmesítési stb./
jogát, - bár " tulajdonosa" lesz eme jognak: mégis, éppen
a jelzett i n d i v i d u a l i s, azaz eszme - védelem
miatt, - nem végezhet ezen a művön változtatásokat, a leg-
csekélyebb mértékben.

A példaképen felhozott dal-szöveg alig

jelentett változtatást: mindössze két szó volt átalakítva, s maga a ritmus, hangsúly stb. megmaradt: mégis Ku__riánk megállapította a szerző jogi bitorlását.

Egyébként felsőbbiróságainkban az a hajlandóság van, hogy minden ilyen átruházó ügyletet az átruházó érdekében magyaráz, vagyis amennyiben kétes volna némely pont értelme: inkább az eredeti alkotóra kedvezőbb magyarázatot fogadja el, tehát legtöbb esetben ebben a vonatkozásban megszorító értelmezéshez folyamodik, amint többek között Alföldy is megemlíti:

" A szerzői jog átruházása, illetve kiadói

ügylet megkötése esetén rendszerint azt kell feltenni, hogy a szerződő felek akarata csak azoknak a jogosultságoknak az átruházására irányult, amelyek akkor a szerződő felek előtt ismeretesek voltak . . . hacsak a szerződés tartalmából és a fennforgó körülményekből a feleknek ezzel ellenkező akaratára nem lehet következtetést vonni." / Id.m.28.oldal/

Szerző itt hivatkozik két kuriai határozatra is: a P.I. 3744/1941 és a P.I.1112/1937 számúakra.

Élők közötti ügylet esetében is különös gondot fordít a Szt. a már említett körülmények mellett

arra is, hogy vissza ne élhessen az átvevő pl.ugy,hogy többféle felhasználásához folyamodik a jognak, éppen ezért itt is helyes a s z o r o s értelmezés: pl.kétség esetében csak a színpadra alkalmazás, de nem egyben a filmesítés joga is foglaltak egy átruházott szerzői jogban.

Kérdés, hogy egy jelenleg még nem létező, csupán a j ö v ő b e n megalkotandó műre lehet-e átruházást gyakorolni?

Éppen úgy, hogyan lehetséges eladni még jelen nem lévő dolgokat/u.n. szállítási ügylet/ nin-

csen kizárva ennek a lehetősége a szerzői jog materi-
alis részével kapcsolatban sem.

Alföldy szerint is:

" . . . a szerzői jog a jövőben alkotandó művel kapcsolatban is átruházható . . . " / Id.m.29. oldal./

A helyzet azonban az, hogy itt élesen kell
distingválni, mert a szerzői jogi törvény 3 §-ának 2.
bekezdése szerint:

" A szerzői jogot jövőben alkotandó műre
nézve is át lehet ruházni. Az olyan szerződést azonban,

mellyel a szerző szerzői jogát általában jövőben alkotandó minden művére vagy általában jövőben alkotandó műveinek meghatározott nemére ruházza át, a felek bármelyike előzetes egy évi felmondással bármikor felmondhatja, feltéve, hogy a szerződés létrejötte óta öt év már eltelt. Érvénytelen az e szabálytól eltérő megállapodás, amely a szerző hátrányára szolgál."

Specialis tulajdonnal állunk tehát szemben.

Amellett, hogy a jogszerző k e v e -
s e b b jogot nyer, mint a jogelőde s ilyen módon

elég ritka magánjogi jelenséggel állunk szemben,-
még összefonódva - láthatjuk itt azt a szolgálati jog-
ból ismert jelenséget, amely szerint a gazdaságilag
gyengébb fél/ alkalmazott/ érdekében pl. nem lehet
olyan megállapodást kötni munkaadó és alkalmazotti
viszonyban, amely szerint hosszú időn keresztül meg
legyen kötve a keze a volt alkalmazottnak, vagy ép-
pen k i z s á k m á n y o l ó jellegű volna az ügy-
let.

Itt is, a szellemi munkások, illetve ön-
álló, alkotó erők gazdasági tájékozatlanságával és

gyengességével számolt a törvényhozó és ezért állít főkörlátokat a jövőben alkotandó művek átruházásával kapcsolatban.

Ami már most az öröklést illeti, ezen jog öröklés tárgyát képezheti, azonban örökös híján e jog nem hárul az Államra - amint az általános öröklési jogi szabályok esetén - hanem véget ér és a mű szabaddá, közkinccsé válik:

" Az uratlan hagyatékra fenálló háramlási jog a szerzői jogra ki nem terjed." / 3. §. 4.bek./

Az is érdekes örökösödési szabály, hogy amennyiben több szerző van - u.n. szerzőtársak esetén s közülök valamelyikök meghalna, örökös nélkül,- az elhalt szerzői joga a többi szerzőtársra, vagy azok jogutódaira száll át.

Mindezen szabályozásra különleges immateriális tartalom miatt volt szükséges, amely ezen jogot tisztán dolog, vagy kötelmi jellegétől megfosztva s illegális joggá teszik.

Még különlegesebbek a végrehajtási szabályok.

M a g a szerzői jog egyáltalában nem

képezheti végrehajtás tárgyát: addig t.i. amig magát a szerzőt, örökösét, vagy hagyományát ^{nyo}illeti./Sztj. 4.§./ Ha azonban kilépett e körből, pl. a kiadóra ruháztatott azon jog, illetve annak a n y a g i tartalma: ennek hitelezői lefoglalhatják s végrehajtási árverés útján értékesíthetik.

Mindezekben ismertettem az individualis érdekek védelmét a szerzői joggal kapcsolatban. Megállapíthatjuk, hogy az egyéniség védelme sehol magánjogunkban olyan maradéktalanul nem nyert megvalósítást, mint éppen it^t.

Végeredményben meg kell állapítanunk,
hogy az individuum ily nagy mérvű védelme jogunk-
ba ma már túlzott s a jogfejlődés iránya kétségte-
len az individuum rovására s kollektivum javára
kell, hogy körülményekhaladjon.

.....